

مارگزیدگی

تهیه: خانم بیرامی

پزشک: دکتر فضلی

تدوین: ۱۴۰۳

ویرایش: دوم

بازنگری: ۱۴۰۴

کد سند: ۱۴۲-PA-PHE

علائم و نشانه‌های مارگزیدگی

علائم موضعی

علائم عمومی

علائم و نشانه‌های موضعی

محل نیش به صورت یکی از حالت‌های زیر ممکن است مشاهده شود

دو محل سوراخ

به طور معمول نامشخص

در برخی موارد یک سوراخ

در برخی موارد ترکیبی از دو سوراخ یا سوراخ‌های متعدد

علائم و نشانه‌های موضعی

- درد موضعی
- سوزش
- تندرns
- حساسیت به لمس
- تورم موضعی که به تدریج به سمت ناحیه فوقانی اندام درگیر پیشرفت می‌نماید
- بزرگ شدن دردناک غدد لنفاوی
- اکیموز(کبودی)
- قرمزی
- خونریزی
- تاول
- نکروز بافت مرده

علائم نشانه‌های عمومی مارگزیدگی

- تهوع استفراغ
- سردرد
- احساس کسالت
- ضعف
- گیجی
- درد شکمی
- اسهال
- کلاپس و تشنج ممکن است در کودکان اولین نشانه باشد

- افت فشار خون در اغلب موارد و افزایش احتمالی فشار خون در برخی موارد
- افزایش به کاهش ضربان قلب
- تب در مارگزیدگی شدید

اقدامات درمانی اولیه در محل حادثه

- ⇐ امنیت حادثه (دورنمودن آسیب دیده از محل حادثه به منظور جلوگیری از گزیدگی مجدد)
- ⇐ اقدامات روتین شامل ارزیابی صحنه ارزیابی اولیه و ثانویه بیمار اکسیژن درمانی و غیره
- ⇐ آرام نبودن آسیب دیده مضطرب و اطمینان دادن به او که مرگ ناشی نادر است
- ⇐ قرار دادن بیمار در وضعیت نشسته یا درازکش در حالیکه اندام مارگزیده در موقعیت افقی قرار گیرد
- ⇐ بی حرکت نمودن اندام مارگزیده به وسیله آتل یا باند پارچه‌ای (هرگونه حرکت یا انقباض عضلانی ممکن است به افزایش ورود سم مار به جریان خون و لنف منجر شود)
- ⇐ خارج ساختن تمام وسایل زینتی مانند ساعت و انگشتر
- ⇐ پرهیز از هرگونه ضدستکاری زخم ناشی از گزیدگی (ممکن است به عفونت افزایش جذب سر و خونریزی موضعی منجر شود)

شستشوی محل گزش با آب و صابون و بانداژ و اندام مارگزیده ممانعت از راه رفتن بیمار

اقدامات در مانی اولیه در محل حادثه

- در موارد مارگزیدگی، به منظور ایجاد تاخیر در جریان لنفاوی می توان از بستن بانداژ با شرایط زیر استفاده کرد:
- باید باند در ناحیه فوقانی محل گزیدگی بسته شود
- بانداژ باید به گونه‌ای بسته شود که یک یا دو انگشت به سهولت از زیر آن عبور نماید (فشار باند کمتر از فشار خون وریدی باشد)
- هر ۱۰ تا ۱۵ دقیقه محل باند باید عوض و در قسمت فوقانی ادامه ایجاد شده بسته شود

نکته

این اقدامها برای گزش مارهای کبری توصیه می‌شود ولی برای مارهای افعی به علت بروز عوارض موضعی توصیه نمی‌شود

نکات قابل توجه

ثابت شده است بسیاری از اقدام‌های رایج و سنتی در مارگزیدگی نه تنها مفید نیستند بلکه خطرناک هم هستند

این اقدامها عبارتند از:

- ایجاد برش خراش یا سوراخ در محل گزیدگی
- تلاش در جهت ساکشن سم از محل گزیدگی
- سفت بستن تورنیکه به دور اندام مارگزیده (این کار بسیار دردناک و خطرناک است زیرا ممکن است منجر به کاهش جریان خون و بروز سیاه زخم شود)
- شوک الکتریکی
- به کار بردن موضعی مواد شیمیایی یا گیاهی
- کمپرس سرد با استفاده از کیسه‌های یخ هم ممکن است آسیب نسجی را بیشتر کند

نکات قابل توجه

در صورت مشاهده مار ممکن است تلاش برای گرفتن و کشتن آن خطرناک باشد با وجود این در صورت کشته شدن مار باید لاشه را به مرکز درمانی تحویل داد ممکن است این امر به تشخیص نوع مار و گزیدگی کمک کند در این موارد هرگز نباید مار را با دست حمل و جابجا کرد زیرا گزیدگی رفلکسی می‌تواند حتی تا یک ساعت پس از مرگ مار اتفاق افتد.

منابع: کتاب درسنامه پرستاری داخلی - جراحی برونر و سودارت، تالیف جانیس ال. هینکل، ترجمه حجتی محمد نوروزی، انتشارات اندیشه رفیع